

Moje smutné vzpomínky na prožití první světové války

Václav Vydra

Příloha Budišovského zpravodaje 3/2015

30. září 2015

Moje smutné vzpomínky na prožití první světové války

Na vojnu jsem byl odveden 3/III. 1915 v Třebíči v sokolovně u hřbitova ve stáří mých 20 let. Narukoval jsem 15/III. 15 do Jihlavy k 81. pěšímu regimentu do Rudolfských kasáren, kde byla vojna jako řemen. Na dovolenou nás nepustili, tak jsem utekl načerno v civilu, šaty jsem měl uschované v jednom baráčku u našich kasáren. Vlakem jsem jel až do Starče, protože v Třebíči snad byla ve vlaku vojenská kontrola, tak jsem šel pěšky až do Vladislavi. Bylo to koncem května. Bylo to k ránu, když jsem vzbudil moji matku, která se velice polekala, když mě uviděla, bála se, že mě za to na vojně zastřelí a plakala. Odpoledne jsem odjel zpět do Jihlavy, dal jsem kaprálovi, který měl službu, 2 koruny a bylo to v suchu. 3/VI. 15 jsem odjížděl na frontu přes Okříšky, Znojmo, Vídeň, Budapešť, Užockým průsmykem do Haliče přes Stanislavov, Komárovo ke Dněstru, řece, přes kterou jsme koncem června přecházeli při plné palbě Rusů na druhý břeh, náš obrlajtnant Nádvořík, kterému ráno zastřelili koně, stál pod vrbou, v ruce revolver a řval na nás „nach links“ to je doleva, voda nás brala doprava a až se celá 4. kumpanie přebrodila přes řeku, kdo byl raněn, ten tam zůstal, až šel sám obrlajtnant přes vodu, tak se topil, šli ho naši 3 vojáci zachránit, dostali zato bronzové medaile, na sebe neřval „nach links“.

Se mnou šel po hromadě Fr. Čermák a Standa Mykyska ze Smrku. Na protějším břehu, který byl hodně vysoký, tam jsme se usušili na sluníčku. Večer nás odvedli dva četaři k lesu, a že byli oba ožralí, zavedli nás přímo k Rusům před jejich zákopy, z kterých na nás šíleně stříleli, tam padlo mnoho našich kamarádů. Já jsem se zachránil jen tím, že jsem prolezl po kolenách a po břiše takovou stružkou, kam se chodili Rusové vykadit. Pak jsem se musil u jezírka vykoupat a vyprat mundur, protože jsem byl hrozně zaneřáděný. Zde u Dněstru byl raněn do stehna Fr. Man z Číměře a po vyléčení a zahojení v trebičské nemocnici přišel znovu na frontu a do zajetí, kde pracoval s Josefem Vávrou v Kerči u Černého moře v jednom závodě.

Pak jsme přešli dál až k řece Zlatá Lipa, kde jsme si vykopali hluboké zákopy, a když jsem celý promoklý ležel a sušil se v zákopu, v noci šel okolo mého zákopu starý Tvarůžek, bývalý listonoš, klel a nadával, poznal jsem ho po hlase. Ráno jsem ho šel hledat, ale nikde ho nenašel. Zde v Haliči jsem také viděl hrob Silvestra Martenka, na kopci pod velkou břízou to ukázal a řekl mně Uhlíř z Třebíče, ten ho tam zakopal.

Zde na frontě padlo tisíce a tisíce životů, se mnou tu byl i Fr. Řehuřek z Opatova, kluk veselý, ten nás pořád bavil, ale jednoho dne nějak byl smutný a mlčel, my se ho ptáme, Řehuřku, co je s Tebou, a on na to, nechte mě na pokoji, já se do večera už nedočkám a tak se ho nedočkal, dostal průstřel plic. Je to divné, jak to ten člověk předem tuší, že umře. Život zde byl mizerný, hladu moc, kuchaři nám vozili menáž až v noci, voda k pití nebyla, anebo jí bylo málo, když se šlo někam ke studánce pro vodu, tak po nás Rusáci stříleli a my na ně.

Začátkem července jsme šli ve 2 hodiny ráno do šturmu na bodáky k řece Zlatá Lipa, z našich zákopů přes pole, kde byla už zralá pěkná pšenice. Šli jsme asi ve třech řadách za sebou dolů a já jsem dostal ránu do břicha, ale že jsem byl v plášti a měl před sebou řemen a 4 patronašky na něm s patronami a ty byly rozházené, rozbité, řemen děravý, plášť, blůza, košile děravá. Já prý jsem vykřikl a vyskočil vysoko, zahodil pušku, lopatku

a batoh a otočil se a zpět do vrchu do zákopu, kuličky jsem slyšel fí, fí, břicho pálí a bolí a já se pořád dívám, že polezou střeva z nohavic. Přiběhnu do zákopu, sednu si a rozpinám plášť a vidím u pupku jakousi černou skvrnu, spálenou krev. V tom přijde náš šikovatel a řve na mě, abych šel dolů šturmovat, a nějaký kaprál mu řekl, aby na mě neřval, že já už jsem tam byl.

Pak jsem šel do vesnice na převazovnu, naši tam ještě spali, tak mně to trochu čímsi namazali a já šel dál za dědinu. Zabil jsem si 1 slepici a uvařil, najedl se a vyspal v kukuřici. Večer se vracím k rotě naší a potkal jsem Fr. Vejmelku od nás z Vladislavi, on byl raněn, dal mně svou pušku, lopatku a batoh a 2 konzervy a prádlo a v něm ale 10 ruských nábojů, všechno bylo prostřelené, děravé.

V noci jsem dlouho hledal svoji četou, po šturmu se zakopali jinde ve stráni, četa měla mnoho mrtvých a raněných. Mykysku a Čermáka jsem našel, ti se mně smáli, jak prý jsem vykřikl a vysoko vyskočil tam v té pšenici, a řekli mně, že to byla střela dum-dum, která v mých patronaškách se roztránila a mě jen trochu ranila, jinak bych se domů již nevrátil.

Zde na frontě byl život mizerný a ještě se našli darebáci, kteří nás kopali a fackovali jako psy, nejhorší byl kaprál Mach z Vysokých Studnic u Jihlavy, v civilu jezdil s voly, ve dvoře nějakého barona. Zde u nás jich bylo ještě takových víc.

Při jednom nočním průzkumu fronty jsem si já na kousek papíru načrtl plánek ruských zákopů, a když jsem se vrátil do svého zákopu, řekl jsem Frantovi Širokému z Koněšina, on byl se mnou u jedné čety, že utečeme do zajetí spolu, on se toho zhrozil, že prý to není možné, že by nás za to zastřelili, a já mu na to říkám, jestli se zde nechá kopat a fackovat od těch darebáků našich, tak svolil na to.

Ve vesnici, kde bylo jenom pár dědoušků a babiček, jsme si zabili asi 3 slepice a uvařili, v kuchyni jsme ukradli nějaký chleba a nože a jeden večer jsme vyrazili dolů k řece Zlatá Lipa, nějaký důstojník na nás křičí „Vo hin?“, to je kam, já mu na to „patrol“. Přišli jsme k řece, hodili pušky do vody u břehu a dál a dál jdeme vedle řeky, až jsme potkali mladého ruského vojáčka, který šel do řeky pro vodu na vaření. My zvedli ruce vzhůru, že se vzdáváme, on položil nádoby a zavedl k jeho rotě k veliteli, pak k praporu a dál a dál.

Šli jsme 5 neděl do stanice železniční Proskurov. Tam jsme čekali na další transporty, celou cestu nás přibývalo víc a víc, a do vlaku nás už bylo 750. Tam za frontou byla hrozná podívaná, vesnice spálené rozbité od granátů a šrapnelů. Úroda na polích žádná, všechno zničené, samá díra od granátů a zákopů a všude bylo plno ostnatého drátu a překážek. My hladoví a žizniví, dávali nám jenom, co jim zbylo u jejich vojenských kuchyní.

Tam v Proskurově jsme nasedli do vlaku dobytčích vagónů a jeli jsme Fastov a Kozatin do Kyjeva. Tam nás vodili křížem krážem po ulicích Kyjeva, až nás zavedli do pevnosti, kde bylo milióny vší a štěnic a myší. Z pevnosti nás 1000 zavezli vlakem do Volyňské gubernie, kde jsme kopali rezervní zákopy pro ruskou armádu. V tomto transportu nás bylo hodně známých, byl tu Čermák a Mykyska ze Smrku, Karel Foltýn, Leopold Denner, František Pávek z Vladislavi, Franta Široký z Koněšina, Komárek ze Studence, Uher J. z Dobré Vody. Když jsme začali kopat, měli jsme každý jeden krok délky na den, ale že jsme to brzo měli hotové, tak druhý den už jsme dostali dva kroky a

tak naší pitomostí to dotáhli až na 8 kroků denně. Bydleli jsme v dědině v barácích po dvou anebo po třech na hliněné podlaze a třeba i bez slámy a tak jsem brzo dostal na těle vředy, někdy až 13, a při tom jsem musel pracovat. S jedním vředem, kterého jsem měl náhodou na p... jsem šel za poledne vzbudit našeho felčara, to je saniteráka, aby mě ho nějak ošetřil. On spal a byl ožralý, ten mě kopl akorát do vředu a já měl plné podvlékačky krve a materie.

Jídla bylo málo a jalové, vařili nám každý den jenom kaši, buďto pohankovou, anebo prosnou, mastili to olejem ze slunečnic, masa málo, anebo žádné. Hladem a zase hladem pracovat. Chodili jsme po žebrotě a kradli, co se dalo, třeba kukuřičné šišky a kousali zrna, nebo v zahradách zeleninu, ovoce nebo brambory v poli si pekli. Taky jsem ukradl na plotě nočník, vymyl ho a nad ohněm vypařil a chodil s ním ke kuchyni pro zbytky kaše a kuchař s velkým chechotáním mě plácl dřevěnou lopatku plnou kaše a já se dobře najedl. Platili nám denně 10 kopějek a kopali jsme i v neděli, to mělo být měsíčně 3 ruble, anebo bez neděl 2.50 ruble. Naše krompáče a lopaty nám prodali, propili, utratili a na konci měsíce udělali inventuru a nám potom dali sotva 50 kopějek.

Když jsme dokončili práci v jednom místě, zavedli nás jinam, třeba do Kyjevské gubernie a tak dále. Taky jsme měli možnost přijít do českých vesnic, těch tu tenkrát bylo asi 40, třeba vesnice Straklov, kde bylo v polích mnoho chmelnic a ovocných stromů a pěkné koně i druhý dobytek a chlévy pro dobytek, to v ruských dědinách nebylo vidět,

tam byl dobytek v zimě třeba pod kůlnou jenom. K českým sedlákům chodili mladí synové Rusi jako čeledínové, aby doma zavedli tento vzor sedlačení. Tito Čechové zde žili už dávno, prý po bitvě na Bílé Hoře ve víře českoobrabské. Těch českých vesnic jsme prošli mnoho a toho vypytování bylo na města a vesnice, odkud jejich předkové pocházeli, zde měli svoje české školy.

Z jara roku 1916 jsme odtud odjeli do Besarábie k Černému moři, taky kopat zákopy, taky jsem tu dělal i zedníka, stavěl jsem pekárnu na chleba jenom půl dne, to proto, že přišla revize státní na kontrolu. Vedoucí vykazovali velké vydání zedníkům a až odešla revize pryč, tak jsem nádeničil dál a já jsem nedostal nic a vedoucí to prožrali, tak je to v životě švindl, švindl a zase švindl. Pak k nám měla přijet švédská komise Červeného kříže na kontrolu, jak se to ve válce dělá, a my jsme si jim chtěli stěžovat na nepořádky u nás ve vedení, ale někdo to na nás řekl a to vedení se nás brzo zbavilo. Přišli a ptali se na nás, kdo je z nás jaký řemeslník, já jsem byl švec, ten byl kovář, ten zámečnick, ten tesař a tak dále. Vybrali nás 90, zavedli nás na nádraží a zavezli do Kyjeva a pak do Dárnice, tam nás náš vedoucí četař nechal stát před vojenskou kanceláří a ujel zpět, odkud jsme před 2 dny odjeli, do vesnice Strašeni u města Kišineva v Besarábii. My před kancelářemi stojíme ale 2 hodiny, až přišel nějaký sluha a ptal se nás, proč tam čekáme, co jsme zač a odkud, a my mu na to, že u nich je náš vedoucí, on nám řekl, že u nich v kanceláři nikdo není, tak buďto to byla jenom výmluva, anebo podfuk našeho vedoucího.

Když jsme tam řekli, že jsme řemeslníci, tak nás zavedli na druhý konec Kyjeva, do Svatošína, tam nás pěkně nakrmili, spali jsme v nějakých kasárnách a tam si pro nás chodili různí zaměstnavatelé řemesel, někdo potřeboval 3, někdo 7, někdo 10 dělníků. Nás 20 ševců zavezli do města Žmerinka do vojenské dílny, kde jsme pro vojsko ševcovali, tu dílnu mám já vyfocenou. Tam se nám dařilo pěkně, měli jsme 2 kuchaře, oba dva pocházeli z Přerova, jídla bylo dost a dobré. Vojákům jsme dělali podrážky a jiné opravy obuvi, všecko na počkání.

Zde jsem pracoval na podzim roku 1916. Materiál – kůži jsme měli v jedné kůlně, kde bylo tisíce párů vysokých bot starých, možná padlých a zemřelých ruských vojáků. Z bot jsme trhali materiál na opravu. Můj kamarád Slovák Tuček, rodák z Nitry, nám donášel z kůlny boty. Co byly ty nejlepší, trochu jsme je opravili a vyleštili a já jsem je nosil v noci na nádraží Žmerinky vojákům, kteří projížděli, prodávat 2 nebo i 3 páry po 5 nebo 7 rublech za pár. Z holínek jsme dělali tašky na dopisy a já je prodával a tak jsme měli náhradu za to, co nám na zákopech ukradli oni. Že jsem tenkrát hrál karty, tak jsem z toho nic neměl, moc rublů jsem prohrál. Pak zde vedle se zařizovala vojenská koupelna, dali mě k montérům za pomocníka řezat na rourách závity, ten druhý, co se mnou řezal, byl Polák z Krakova. Třetí den jsem ulomil svou páku, přišel mistr a dal Polákovi ale 6 pohlavků a nakopal mu, teď jsem čekal, že i mně nafackuje a pořád nic. Ptal jsem se mladého ruského montéra, když jsem já ulomil páku proč je ten druhý bitý, řekl mě, že jsem durak, to znamená po česky hloupý, on byl totiž lenoch a já jsem celou silou páku proto ulomil.

Až byla koupelna hotova, tak jsem topil pod kotlem, hřál vodu, nebo u dveří dával každému vojákovi kostečku mýdla. Taky zde byla odvěšovací komora na páru, když přišel voják se vykoupat, svázal si mundur do balíku a dal to odvěšit. Balík se pověsil do

udírny, a jestli se balík hodně utáhl, vši žily dál, proto se muselo vázat zlehouchka. Za svoje špinavé prádlo dostal voják čisté vyprané anebo nové, kus za kus.

Taky jsem pracoval v parní lázni, tam byla pec ve vrchu klenutá z kamenných kvádrů, topilo se vespod dřívím, až byl kámen hodně rozpálený, otevřela se dvířka a vrhlo se tam několik věder vody. Na prkenných schodech se nazí vojáci šlehali březovými proutky, každý byl pak červený jak uvařený rak. Parní lázeň byla pro nás výborná věc. Vředů jsem se zde zbavil, za to mě postihla slepota noční, my jsme tomu říkali *vlčí mlha*, ve dne člověk dobře vidí a v noci třeba měsíc a hvězdy svítí, člověk je nevidí. Taky mě poslali někdy dělat páru na pečení vši, to byl malý parní kotel, a až byla dezinfekční komora plná balíků, zaklepali mně na okno, já pustil ventilem páru a už to šlo, za hodinu to bylo upečeno.

Začátkem července roku 1917 byla na frontě bitva u Zborova, kde byl 81. Jihlavský pěší pluk zajat, psali o tom v ruských novinách, které už jsem já uměl číst. Psali, že zajatci pojedou už brzo do zázemí, tak jsem chodil často na nádraží, abych uviděl někoho od nás. Náhodou jsem uviděl Sameše, zeptal se ho, co doma u nás nového, dal jsem mu 5 rublů a on jel dál. Druhý den jsem se hodně opozdil, na nádraží vlak se zajatci právě odjížděl, uviděl jsem jenom 2 Třebíčáky a jednoho z Číměře a jinak už nikoho. Člověk, když je třetí rok z domova a nemá žádné zprávy, je moc zvědavý.

V srpnu roku 1917 k nám do Žmerinky přijeli 3 legionáři dělat nábor do legií, tak jsem se přihlásil já a Nejedlý ze Sokolí u Třebíče a 11 dalších ze Žmerinky, kteří pracovali jinde. Řekli nám, že dostaneme z Kyjeva, kde byly naše vojenské kanceláře, jízdenky do města Žitomíru, kam jsme měli narukovat k vojsku. Brzo nám přišel dopis z Kyjeva, proč tak dlouho nejedeme, že nám jízdenky dávno už poslali, tak dali jednomu z nás každý nějaký ten rubl a on nám papíry sám dovezl. Ruské vojenské úřady nám ty papíry pálily a ničily. Konečně jsme ze Žmerinky odjeli na konci měsíce října roku 1917, přes Bardičev do Žitomíru k vojsku legií.

U vojenské prohlídky mně doktor zjistil, že mám slepotu a ještě jeden kamarád měl to samé co já. Těch 11 druhých kamarádů poslali ke 4. pluku, který se právě tvořil, a nás dva ke trénu, ke koním. Já jim nadával, že nás dávají jinam, my že jsme se všichni domluvili, že nás všech třináct zůstane pohromadě. Přišel ruský Čech šikovatel, dal mně dva pořádné pohlavky a vyhodil mě ze dveří ven.

My dva osleplí jsme přišli do městečka Polonoje, kde jsme v zimě o vánocích spali v rozbité stodole. Krmil jsem koně vyřazené z fronty, když byl některý na tom špatně, na chcípnutí, tak jsme ho zahnali do rokle a tam jsme ho zastřelili, kůži z něho stáhli a odevzdali, maso sežrali psi a my psy stříleli a jedli psi maso, to bylo lepší, než koňské maso. Měli jsme tam škopky, pořád plné, s česnekem to byla o vánočních svátcích a na Silvestra a nový rok 1918 pro nás pochoutka.

Tady jsem slepotu už skoro překonal, někdy už jsem taky držel službu u skladiště. Jednou jsem se šel podívat do čekárny nádraží, kolik je už hodin, bylo po půlnoci. V té době tam přijela parta asi 40 zajatců, Čechů dobrovolců, hlásit se do legií a jeden z nich byl Čermák Josef ze Smrku. Podali jsme si ruce a já mu řekl, že pro něho přijdu a že půjde k nám, abychom byli spolu. Když jsem se za půl hodiny vrátil, parta s Čermákem už byla pryč. Hledal jsem ho v okolních dědinách, ale nenašel ho.

V měsíci březnu roku 1918 se přiblížila německá fronta, blízko nás hřměla kanonáda, tak se všechno naložilo do vagonů a vlakem jsme odjeli na východ přes Kyjev do Kurska, kde jsem byl přeložen k sanitnímu vlaku. V Kyjevě už jsem byl potřetí, v letech 1915, 1916 a teď naposled v roce 1918. Náš sanitní vlak měl 12 osobních vozů a nějaké nákladní vagony, kde bylo všechno, co jsme cestou potřebovali. Když jsme stáli ve stanici Baryševka, kde byl náš pluk a u něho Cyril Dvořák z Vladislavi, ptal jsem se našich vojáků na Dvořáka, nikdo neznal. Pak jsme dojeli do Tambova, kde pracoval jako zajatec František Dusík, taky jsem ho ve městě nenašel.

Potom jsme dojeli do Jasně Poljany, kde jsme měli poruchu lokomotivy, stáli jsme tam 2 dny, zde kdysi žil a měl pěkný zámek a velkostatek spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj, tam v zámku měl pracovnu a zasklenými dveřmi bylo vidět stovky knih v kůži vázaných, pracovní stůl a na něm kalamář velký jako nočník a v něm pára z husích brků, důkladný dubový nábytek, okolo zámku veliký park a mnoho stromů cizokrajných. Vloni jsem se ptal ruských vojáků na mně známá místa u nich, ti mě řekli, že zámek v Jasně Poljaně a park, že všechno bylo od Němců za okupace zničené.

Odtud jsme odjeli do vesnice Sverdlovsk stanice, kde nám odebrali obě lokomotivy, a tam jsme se na sluníčku pěkně vyhřívali ale týden. Pak přišel telegram nebo telefon, že někde za Penzou na trati se vykolejil náš český vlak, že je tam mnoho raněných a mrtvých, dostali jsme obě lokomotivy a jeli jsme na místo neštěstí. Jeli jsme přes Syzraň, Ufu, Samaru, Zlatoust, až na Ural do Čeljabinsku na Urale, kde jsme někteří sanitáři byli posláni do vezdejší nemocnice konat službu. Zde na Urale ve městě Čeljabinsku zemřel plukovník Švec, rodák někde u Mrákotína, měl pohřeb za ohromného mrazu, hrála vojenská kapela, z plechových heligonů nevyšel zvuk.

Náš nemocniční vlak odjel zpět na Ukrajinu pro další naše nemocné a raněné. Bylo to v měsíci červnu roku 1918. Když jsme tenkrát na Ukrajině přijeli na místo vykolejení našeho vlaku u stanice Mikulino, někdo tam rozmontoval koleje a vlak sjel dolů do potoka. V tom vlaku byla pekárna na chleba pro naši 1. divizi, bylo tam mnoho mrtvých a mezi nimi i můj krajan ze Smrku. Byli pochováni blízko toho nádraží a na tabuli byl seznam všech nebožtíků a mezi nimi Josef Čermák ze Smrku, okres Třebíč, Morava. Kdyby tenkrát v Polonaje na Ukrajině šel se mnou k nám k trénu, možná že dnes ještě žil by.

Zde v Čeljabinsku v nemocnici bylo mnoho nemocných na tyfus a malárii, denně umíralo tu několik našich vojáků. I cholera tu začala řádit, kterou jsem na podzim roku 1918 dostal i já. Je to nemoc hrozná, člověk zvrací a má stále průjem. Ležel jsem s tím 16 neděl, léků zde žádných nebylo, jedině kořalka, ale té bylo málo, sotva 2 deci na den, ale že jsem měl u doktora Jandy, rodáka od města Telče, já jsem ho znal už v Jihlavě u našeho regimentu, protekci, ten mě často přinesl skleničku kořalky – a Vašku na.

A tak na jaře roku 1919 hubený jako tuberák, dál jsem dělal saniteráka. Potom nás deset poslali na sever Uralu do města Jekatěrinburgu, naší nemocnice. Toto jméno bylo podle Jekatěрины, sestry bývalého německého císaře Viléma, který zde ve městě za ruské revoluce byl zajat s celou jeho rodinou a uvězněn v jednom sklepě ve městě, tu karetku fotografie mám já uschovanou. Nebýt ruské revoluce, tak by zde bylo všechno poněmčelé, carevna Jekatěrina by to dokázala. Dnes Jekatěrinburg už není, je to Sverdlovsk.

Zde na Urale je ohromné bohatství všech možných kovů, železa, mědi, zlata, toho je nejvíc u města Zlatoustu, zde ho hledají i v řece, přesivají říční písek. Zde žije národ Tatarů, kteří dojí i kobyly, tomu mléku říkají kumys, lidé z venkova ho donáší a dováží do města na prodej, je výborné kvality, léčí prý i tuberkulózu. I já si kumys kupoval a pil a možná mě zachránil. Kamarádi, kteří žili a pracovali jako zajatci na jihu Ruska, říkali, že na Krymu také jsou Tataři, kteří dojí kobyly a dělají z toho mléka kořalku.

Tady na Urale je v zimě velký mráz i přes 40 stupňů, mnoho sněhu, zajíci a králíci v zimě úplně zbělají, a zde se nestřílí zvěř na maso, ale jenom se z něho stáhne kůže a maso se nechá ležet. Zde na Sibiři žilo málo obyvatel, proto car Mikuláš a jeho režim sem posílali trestance a tím zalidnili ohromné území Sibiře. Zemědělství je zde ubohé, veliké mrazy, krátké léto a dlouhá zima, ovoce skoro žádné, a tak jsem zde dostal další nemoc, a to kurděje. Zelenina zde žádná, nebylo zde vitamínu C, a tak půl roku jsem trpěl, z dásní teče krev, zuby se všechny melou, člověk nemůže nic kousat a klouby bolí. Zjara roku 1919 jsme odjeli přes Tjumeň, kam jsme vezli nemocné a raněné a dále pokračovali přes Omsk, Novonikolajevsk, Krasnojarsk, přes most řeky Jenisej do Irkutska. Zde jsme dlouho stáli na stanici Inokeňtěvsckaja, kde jsem se náhodou setkal s Josefem Vodou a Frantou Svobodou z Pozďátek, setkat se člověk po tolika letech v cizině s krajany je přímo pohádka. Pak jsme pokračovali v cestě dál k jezeru Bajkalu.

Bajkal je, podle řečí zde Burjatů a Kirgizů, Bůh jezer. Jezero je ohromně veliké, má asi 330 přítoků, potoků, říček, řek a jediná řeka, která z něho vytéká, je Angara. Voda je v něm čistá, je vidět hluboko na dno, je v něm mnoho ryb, i velikých. I přes velké zde mrazy zamrzá až o vánocích a rozmrzne až v květnu, to proto, že je tam veliká hloubka. Železniční trať vede kolik set kilometrů okolo jezera, a když byla roku 1904 a 1905 rusko-japonská válka, tak Rusové položili v zimě přes zamrzlé jezero pražce a koleje a tím si zkrátili velikou vzdálenost, ale na jaře prý se jim jeden vlak utopil.

Od Bajkalu jsme jeli dál přes Čitu a Charbin, Mandžurii, do Vladivostoku k moři. V přístavu z našeho vlaku naši vojáci nastoupili do lodí a pluli domů do vlasti, bylo to v létě roku 1919. V moři jsme se pěkně mohli vykoupat, ale bylo to nebezpečné, protože ve vodě byla všelijaká jedovatá pakáž, třeba medúzy. Brzo jsme odtud sanitním vlakem odjeli zpět do Omska. Zde se naplnil znovu nemocnými a raněnými a jelo se zase k Vladivostoku k moři, byl to náš druhý transport. A zase zpět se jelo vlakem do Krasnojarska, poslední to naše ježdění. Kurděje jsem už neměl, zuby jsem měl v pořádku, zde už byla k dostání zelenina a ovoce od Korejců žijících u moře. Ještě se vrátím popsat, jak to zde na Sibiři vypadá, kde jsem 2 roky žil.

Obyvatel je zde málo, možná, že připadá na 1 čtvereční kilometr jenom 1 obyvatel. Jsou tu ohromné stepi porostlé travou a obrovské pralesy, po rusky tajgy, kde je mnoho polomů starých stromů shnilých, vedle rostou druhé, že nemůžeš ani projít, musí se použít dřev ležících na zemi, anebo stesky divoké zvěře, které je zde habaděj, medvědů, vlků a jiné branže. Zde shoří mnoho lesů, které jsou podél železniční tratě od parních lokomotiv. U jezera Bajkalu vede trať spoustou tunelů, které jsou ve skále okolo vody a nahoře na kopcích je les cedrů, bříz, dubů a dalších stromů. V roce 1918, 1919, za vlády admirála Kolčaka a atamana Semenova, kteří tu tenkrát vládli, trestali trestance tím, že je házeli buď do jezera anebo nahé z vlaku do sněhu, kde v zimě zmrzli.

Ve stanici Slud'anka jsme pohřbili tři naše vojáky, kteří umřeli na tyfus. Tato nemoc zde řádila hrozně, tisíce lidu ruského a vojáků umřelo na malárii, zde v létě je mnoho komárů, kteří jsou nositeli této nemoci. V našem vlaku jsme měli také 2 mladé medvídky pro zábavu, jednoho jsme dostali a druhého koupili od nimroda zde. Medvěd rád syrové maso a cukr, my je učili dělat kotrmelce, chodit po zadních nožkách. Když jsme projížděli Mandžurií, kde byla ke koupení kořalka, musel každý, než zaplatil, ochutnat, co to je, jinak tě darebák ošidil a dostals obyčejnou vodu ve sklenici. Ošizených nás bylo mnoho, ale že jsme zde projížděli už pokolikáté, tak jsme se ošidit nedali už. Každý z nás si koupil, někdo víc, někdo méně. Mně stala se zábavná věc, načal jsem si jednu flašku, trochu upil a dal do kapsy pláště pověšeného u mého lůžka ve vagoně a šel se podívat k vodě. Až jsem potom přišel zpět, tak flaška už byla skoro prázdná. Pak jsem šel do kuchyně za kuchařem, požádal ho o trochu octové tresti a dal do kapsy kabátu a vyšel jsem ven, čekal a pozoroval vagon. Za hodinu jsem uslyšel hrozný skřek, jdu do vagonu a vidím desátníka Smolíka, jak se kroutí bolestí a drží si krk a nařiká, že ho to moc pálí. Zbytek trestě jsem donesl kuchařovi zpět, a řekl mu, co se stalo. On se tomu smál a řekl, že jemu to dělá často, taky kořalku pije.

U nás byli dva rodáci z města Rokycany v Čechách. Stejně vychodili školu, stejně odvedeni na vojnu a frontu a do zajetí pak spolu do legií. Ten jeden si pomohl k pěkné armádní pistoli a ta se mu jednou ztratila. Bylo z toho mnoho podezírání, že ten, anebo ten ji ukradl. Až při jedné jízdě ve stanici Čita jsme ale dvě hodiny stáli, odešel desátník Smolík někam do města si něco koupit a než se vrátil zpět na nádraží, tak jsme mu odjeli dál k Vladivostoku, možná byl opilý, bylo to večer a v zimě mráz, nenašel nás, nastudil se, dostal zápal plic a umřel. Z jeho věci jsme si každý něco odkoupili a jeho krajan bral od nás peníze, že je jeho rodině odevzdá, až se vrátí domů. On bral z koše věci a až přišel na dno, tak uviděl jeho pistoli, moc ho to překvapilo, že jeho nejlepší kamarád byl ničema. Peníze uložil v naší Legiobance a doma u nás byly vyplaceny v korunách. Náš žold byl malý, každý si zde něco koupil, tak vkladů bylo málo.

Zde v Mandžurii je území Čínské republiky, byla položena železniční trať Rusů na vzájemnou smlouvu 99 roků a tím se zkrátila ohromná délka k Vladivostoku. K moři se dříve jezdilo velikým obloukem na Chabarovsk. V Mandžurii je velmi úrodný kraj, ohromné lány pšenice a tabáku a dalších. V Rusko-japonské válce r. 1904–1905 se z hlavního města Charbinu jezdilo k Port Arturu, kde se válčilo. Tam Rusové prý válku prohráli proto, že jejich vrchní generál posílal jim místo patron a jiných municí v bednách chlebové suchary. Ten generál se jmenoval Kuropatkyň. Třetí a poslední náš vlak jsme odvezli z Krasnojarska přes most přes řeku Jenisej.

V měsíci únoru roku 1920 jsme jeli k moři a Vladivostoku a tady jsme čekali na naši loď, která nás odveze. Všechno jsem si dobře prohlédl, město a veliký zde přístav, museum, kde byla ohromná kostra velryby, která měla asi 20 metrů délky a byla připevněna na železnou konstrukci, a těch druhých mořských živočichů, co zde bylo k uvidění, přímo pohádka. A ve vodě přístavu těch delfinů, co zde bylo, taky jsem prošel okolí města, kde jsem viděl sopečné krátery a lávu, všechno zarostlé už trávou a trním.

Konečně připlula naše loď, která měla jméno President Grand, bývalá německá nákladní loď, která roku 1914 nebo 1915 kotvila někde v americkém přístavu, tam ji Američané vzali Němcům. Američané pak vozili vojsko na západní frontu do Francie a zpět do Ameriky nakradené věci. Na tu loď jsme nasedli začátkem dubna 1920. Loď ta

byla 182 m dlouhá, 32 m vysoká a 24 m široká, má ponor, při plném zatížení, 11 m, a když se spálí uhlí, kterého je ohromná spotřeba, stejně tak pitné vody a dalších věcí, je ponor 9 m. Nás tam bylo 5678 a 350 mužů posádky, někteří z námořníků byli bývalí trestanci, někteří z nich i na doživotí, protože neměli tenkrát Američané asi jinou náhradu mužstva, když měli velké námořní ztráty. Řekli jim, že po určité době služby se jim jejich trest odpustí. Také nás chtěli 60 mužů přijmout do služby, ale že se jich přihlásilo málo, tak z toho nebylo nic. Na naší lodi jel celý 6. pluk, celý personál sanitního vlaku, generál Syrový, rodák z Třebíče, Josef Vafek z městečka, starý Hubatka, Šedrla, co u nás ve Vladislavě žil, a další.

Z Vladivostoku jsme odjeli začátkem dubna roku 1920 přes Šanghaj do Hong Kongu, kde jsme stáli dva dny, ručně v koších se plnily zásoby uhlí, bylo tam ale sto přístavních dělníků, podával jeden druhému koš s uhlím k lodi a zpět prázdné k haldě, tak se to dělalo ve Vladivostoku a dalších přístavech, dnešní technika tenkrát ještě nebyla. Tady v přístavu jsme dostali dovolenku a mohli jsme si, kdo chtěl, prohlédnout zdejší město a kraj. V muzeu zde byla velká kostra velryby a jiné zajímavosti. Na trhu jsem viděl dělat i makaróny. Ten umělec udělal ve špinavém škopku z nějakého šrotu břečku a cedítkem to naléval, nad ohněm, do rozpáleného kastrolu, a pak to vysypal suché do špinavé bedny. Pro makaróny si chodili ti, co vyvářeli přístavním dělníkům jídla. Vodu na ten jeho kvas bral z tekoucího potoku, kde byla voda špinavá a sám se možná v životě ani nikdy neumyl, a těch much a komárů, co zde bylo na tom jeho nádobí. Odyt měl dobrý, ani nestačil sušit další makarony.

Hongkong je čínské území, ale kolonie anglická, zde tenkrát ještě nebylo tramvají, nosili cestující v nosítkách na ramenách dvou mužů, říkalo se jim rikšů. Kdo si mohl koupit káru, ten vozil cestující v káře s gumovými koly a nemusel se s nikým dělit, jenomže někdy dostali místo zaplacení pár kopanců nebo facek od ožralých námořníků. Já jsem slyšel, že dříve sem bylo dovezeno mnoho koní na zlepšení zdejší dopravy a provozu a ty koně přes noc všechny někdo podřezal, proto, že nošení a vožení bylo jediné jejich zaměstnání.

Pak jsme pluli dál okolo japonského pobřeží, okolo Bornea a Sumatry, pak Filipín a Manily, přes Singapur okolo Austrálie na ostrov Ceylon do Kolomba, cesta z Hongkongu do Kolomba nám trvala ale 11 dní plavby. Tam jsme stáli dva dny, doplnili zásoby uhlí, vody a dalších potřebných věcí. Nejhorší to bylo s uhlím, které se zde nosilo v koších jako jinde, ale ve velkém vedru, tady asi osmý stupeň rovníku, dělník si utřel z čela pot a dostal od parťáka holí přes záda, život otroků.

Zde jsem si taky prošel město, kde bylo mnoho stromů, palem, kokosů, citrusů, banánů, pomerančovníků, velbloudů, slonů a opic, bylo zde vidět i žirafy a jinou branž, stál zde totiž cirkus, což byla pěkná podivaná pro člověka z Evropy. Ve městě bylo hodně žebavých lidí. Také zde v přístavu slezli tři muži po kotevním laně do vody a tam se chtěli vykoupat, ač to bylo zakázané, a ve vodě je žraloci zakousli, zde bylo žraloků mnoho.

Z Kolomba přes Indický oceán do Adenu a Rudého moře, Suezským kanálem do Port-Saidu, tam jsme dojeli skoro prázdní bez uhlí a vody, protože kanálem se musí plout jenom s malým ponorem lodě, aby loď neuvázla na dně. Táhly nás dva menší parníky a

jeden parník nás tlačil, protože naše dva lodní šrouby nesměly pracovat, aby nepoškodily dno kanálu.

Zde v Port-Saidu byla veliká socha francouzského inženýra Lessepse, který Suezský kanál navrhl a plán nabídl francouzské vládě. Ti tomu nerozuměli, tak šel do Anglie, kde přijali. Královna Viktorie a ministři sehnali tisíce lidí a lacinou pracovní silou kanál vykopali a uvedli do provozu. Tento kanál je asi 160 kilometrů dlouhý a široký je asi 50 metrů, jsou zde i boky, aby mohla vyhnout jedna loď druhé, která pluje proti ní. Dnes už socha nestojí, je rozbitá, protože se zde už mnoho let válčí. Zde v Port Saidu je také muzeum a v něm mnoho koster mořských živočichů, velryb, delfinů, řas, pilouna, který má na hřbetě ostré kosti, ten když loví, podjíždí menší rybu, tu přeřízne a tím se živí anebo ryba mečoun, ta má ostrý ocas v podobě meče. V moři jsou také menší ryby tenké jako školní sešit a tím vzdorují tlaku vody. Ty žijí v obrovských hloubkách anebo jsou tu mořští raci, ten má rozpětí klepet jako naše husa křídla, létající ryby velké jako kavka, vynoří se z vody, letí kus dál nad vodou, padne, vynoří se druhá a další, je to pěkná podívaná, je jich zde mnoho. V noci, když je tma, je vidět ve vodě modrá drobná světýlka, je to nějaký mořský hmyz podobný naším svatojánským muškám, které u nás už asi nežijí.

Zde v Malé Asii je mnoho obrovských pyramid, jsou to hrobky bývalých sultánů a jejich rodin. Pyramidy jsou velké z ohromných kamenných kvádrů, člověk žasne nad tím, jak to ti lidé tenkrát do té výšky vyzvedli.

Z Port Saidu jsme pluli okolo Kréty Středozezemním mořem, okolo Albánie, Zadaru a Skadaru a okolo pobřeží Itálie do přístavu Terst. Ještě se vrátím k Indickému oceánu, tam jsme měli po dva dny v kalendáři jedno datum, pluli jsme i přes třetí stupeň rovníku. Na slunci se na palubě mohly pécť rohlíky, jak slunce pálilo. A když se vidí někde létat racek, to znamená, že je už blízko pevnina, břeh, někdy se potká také druhá loď, ale jinak nic, moře a jenom moře.

Do Terstu jsme dopluli 13. června 1920, tam jsme se vylodili, podíval jsem se trochu po ulicích města, nasedli jsme do nákladního vlaku a jeli neznámou krajinou a údolím. Kdesi vysoko v kopcích bylo vidět na kopečích hrady a zámky, na rovinách vesnice a pole, všude plno obilí a pasoucího se dobytka. Projeli jsme Maribor, Lublaň a Postojnu, zde prý jsou obrovské jeskyně, pak Štýrský Hradec, Horm, Dvořiště, České Velenice, České Budějovice, zde nám dali svačinu a hrála nám zde vojenská kapela, Tábor a 15. června 1920 jsme dojeli do Prahy.

Šestý Hanácký pluk pak poslali vlakem do Přerova, nás dali do kasáren na Smíchově, zde přes ulici byl vidět Kinského park, kam jsme chodili na procházku. Počkali jsme na naše zavazadla, kufry, které nám brzo dovezli, dali nám naše legionářské průkazy a tříměsíční placenou dovolenou. Brzo mně poslali vojenské papíry, abych se hlásil u Jihlavského pěšího pluku.

A už jsem byl doma.

Tečka.

Václav Vydra

Poznámka

„Moje smutné vzpomínky na prožití první světové války“ jsou přepisem (s přihlédnutím k současnému pravopisu) deníku Václava Vydry. Vzhledem k tomu, že text je psán bez vpisků, poznámek a perem, dá se předpokládat, že vznikl opsáním původních poznámek (ty většinou bývaly psány tužkou se spoustou škrťů). Vedle úpravy pravopisu došlo místy kvůli srozumitelnosti k nepatrné formální úpravě.

Faktografické nepřesnosti (jeden příklad z více: Jekatěrinburg byl skutečně pojmenován podle ruské carevny Kateřiny I., vládnoucí v letech 1725–1727, ta ale nebyla sestrou německého císaře, jak autor mylně uvádí. Ve městě byla skutečně za revoluce internována a později též bolševiky vyvražděna panovnická rodina, samozřejmě ale ne rodina německého císaře, nýbrž ruský car Mikuláš II., jeho žena Marie Fjodorovna a jejich pět dětí Olga, Taťána, Marie, Anastázie a Alexej.) redakce neopravovala.

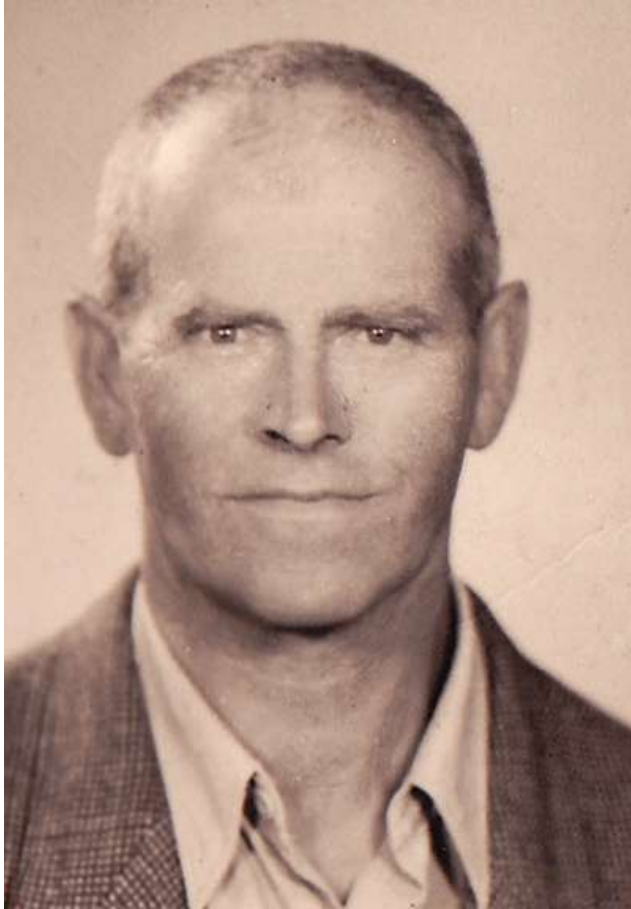
Deník je doplněn několika fotografiemi z pozůstalosti Václava Vydry.

Karel Pavlíček

Mapy zobrazují místa tak, jak byla jmenovaná v textu, pokud se je podařilo najít.

S použitím výřezů map ze zdroje www.mapy.cz zpracoval Ladislav Dokulil

Životopis

Václav Vydra se narodil 8. února 1895 ve Vladislavi. Vyučil se ševcem. Na vojnu byl odveden 3. března 1915 v Třebíči a 15. března narukoval do Jihlavy k 81. pěšímu pluku.

Na frontu odjel 3. června 1915. Přeběhl a 19. července 1915 se dostal do zajetí. V srpnu 1917 vstoupil do legií, kde byl až do června 1920. Domů se navrátil 15. června 1920.

Po návratu z války pracoval na dráze. Oženil se a vychoval dceru a syna. Zemřel v roce 1974 a je pohřben na vladislavském hřbitově.

Příloha Budišovského zpravodaje č. 3/2015

www.horacko.cz/budisov/zpravodaj

Samostatně neprodejné

Vydává: Úřad městyse Budišov, IČO 00289159, tel. 568 875 110, e-mail: obec@mestysbudisov

Redakce: Karel Pavlíček (e-mail karel_pavlicek@volny.cz, tel. 568 875 212),

Mgr. Jiří Horák.

Vyšlo v Budišově dne 30. 9. 2015

Technická realizace: Ing. Ladislav Dokulil

Tisk Tiskárna Charvát, s. r. o., Velké Meziříčí